

درس ششم: سرود ملی

درس هفتم: آزاد (فرهنگ بومی ۱)

درس هشتم: دفاع از میهن

فصل سوم

ایران من

اهداف فصل سوم:

- ۱- تقویت حسّ میهن دوستی و گرایش به دفاع از عزّت و وطن
- ۲- تقویت روحیه بزرگداشت و احترام به خدمتگزاران کشور
- ۳- آشنایی با صفت پایداری و مفهوم ادبیات مقاومت
- ۴- تقویت مهارت درک مطلب و دریافت مفهوم
- ۵- تقویت مهارت خواندن و رعایت لحن و آهنگ متن
- ۶- آموزش شرح حال نویسی
- ۷- گسترش شبکه و ازگان با ساخت کلمات جدید از طریق ترکیب واژگان
- ۸- تقویت مهارت سخن گفتن و سخنوری
- ۹- تقویت مهارت گوش دادن و درک متن از طریق تقویت حافظه شنیداری
- ۱۰- ایجاد علاقه مندی به حفظ شعر و خواندن اشعار مختلف
- ۱۱- تقویت درک مثل و علاقه مندی به مطالعه ضرب المثل ها
- ۱۲- ایجاد علاقه به خوش نویسی و خط تحریری
- ۱۳- آشنایی بیشتر با نمادهای ملی کشور ایران (مفاخر فرهنگی، شهیدان، پرچم، سرود و...)
- ۱۴- آشنایی بیشتر با اهمیت زبان رسمی و ملی و ویژگی های آن
- ۱۵- تقویت مهارت نوشتاری (نگارش)، نوشتن متن زیبا با توجه به حسّ شنوایی و شرح حال نویسی

● درس ششم:

سرود ملی

■ اهداف

- ۱- معرفی یکی از نمادهای ملی کشور (سرود ملی)
- ۲- تقویت روحیه دفاع از وطن و میهن‌دوستی
- ۳- تأکید بر نقش و اهمیت زبان فارسی
- ۴- تقویت قدرت درک متن و دریافت پیام اصلی درس
- ۵- آشنایی با نشانه «ربط» در زبان فارسی و نقش آن در درک معنا

■ آموزش

■ جلسهٔ اوّل	
تدریس درس	۵۰ دقیقه

روش پیشنهادی تدریس

روش تدریس اعضای گروه

مراحل تدریس

۱- گروه‌بندی دانش‌آموزان به گروه‌های سه نفره

۲- تقسیم متن درس به سه بخش :

بخش یک : از ابتدای درس تا «پروزی او را تبریک می‌گفتند.» یعنی پایان صفحهٔ ۴۸

بخش دو : از قسمت «شما هم سرود ملی کشور را شنیده‌اید...» تا پایان سطر

سیزدهم از صفحهٔ ۴۹.

بخش سه : از «هر کشوری...» یعنی ابتدای سطر چهاردهم صفحهٔ ۴۹ تا

آخر درس.

۳- نفرات هر گروه را از یک تا سه، شماره‌گذاری کنید.

۴- بخش یک درس را نفرات شمارهٔ یک گروه، بخش دو را نفرات شمارهٔ ۲ و

بخش سه را نفرات شمارهٔ سه گروه، صامت خوانی کنند.

۵- نفرات شمارهٔ یک با هم، نفرات شمارهٔ دو با هم و نفرات شمارهٔ سه گروه‌ها با

هم و دور هم نشسته، دربارهٔ آنچه خوانده‌اند، گفت و گو کنند و اشکالات خوانداری یا

معانی واژه‌ها را از هم بی‌رسند و برطرف نمایند.

۶- اعضای گروه‌ها یعنی شماره‌های یک و دو و سه هر گروه به جای اولیّهٔ خود

بازگردند و هرکس مطلبی را که خوانده است به دو نفر دیگر تدریس کند.

۷- بعد از تدریس هر سه نفر، همهٔ دانش‌آموزان باید به متن درس و مفاهیم آن،

تسلّط پیدا کنند.

یادآوری: در تمام مراحل اجرا، آموزگار هدایت و نظارت کلیه گروه‌ها را از نزدیک بر عهده دارد و با مدیریت زمان، از اتلاف وقت گروه‌ها جلوگیری می‌کند. سپس یکی از دانش‌آموزان، پرچم ایران را به اهتزاز در می‌آورد و سرود ملی در کلاس، پخش می‌شود و همه با هم سرود ملی را می‌خوانند.

■ جلسه دوم	
۲۵ دقیقه	۱- درک متن درس
۲۵ دقیقه	۲- دانش زبانی

* دانش‌آموزان به سؤال‌های درست و نادرست و درک مطلب پاسخ می‌دهند.

خوانش متن درس

آخرین رکن درس، خوانش متن درس است که به خاطر داشتن متن خاص (لحن روایی حاکم بر متن) بهتر است که ابتدا معلم از روی متن بخواند. پس از روخوانی معلم پخش فایل صوتی متن درس برای تکرار مناسب است.

پس از چند بار خوانش متن درس، برای سنجش میزان درک مطلب متن درس با پرسش‌های درست و نادرست و درک مطلب، دانش‌آموزان را ارزیابی می‌کنیم؛ اگر تعدادی از دانش‌آموزان قادر به پاسخ‌گویی نبودند، می‌توانید با توضیحات لازم این مشکل را برطرف سازید.

دانش زبانی

- در باره اهمیت و نقش زبان، جمله‌های زیر را شنیده یا خوانده‌اید:
- زبان، شناسنامه و هویت ماست.
 - بالای آدمی در زبان اوست.

- زبان سرخ سر سبز می دهد بر باد.
- هر چه به زبان آمد، به زبان آمد.
- هرگز از آنچه بر زبان نیاورده اید، پشیمان نخواهید شد.
- خاموشی زبان، تندرستی انسان است.
- به زیانت اجازه نده که قبل از اندیشه ات به کار افتد.
- بهترین کارها در نزد خدا، نگهداری زبان است.
- بیشترین گناهان فرزند آدم از زبان اوست.
- خدا به انسان دو چشم و دو گوش، ولی یک زبان اعطا کرده است تا دو برابر آنچه را که می گوید، به چشم ببیند و با گوش بشنود.
- هر انسانی به کیفی زبان و دستش گرفتار می شود.
- سخن بگویند تا شناخته شوید، زیرا ارزش انسان در زبان پنهان است.
- آسایش آدمی، در زندانی کردن زبان است.
- چه بسیار آدمی که زبان سرخش، سر سبزش را بر باد داده است.
- زبان، ترازوی سنجش آدمی است.
- زبان، لباس اندیشه است.
- زبان درنده ای را ماند که اگر رها کنی، بگیرد.
- نگهداری زبان از ایمان است. و...

زبان، عضوی از بدن انسان است که در مقام بیان آنچه در درون آدمی می گذرد، یکی از مهم ترین ابزارهاست. اگر زبان نبود انسان قادر به گویش و بیان یافته ها و تجربیات خود و انتقال آن به دیگری نبود و تفهیم و تفهّم نیز ممکن نبود. این عضو به انسان کمک می کند تا علوم و دانش های خود را به شکل گفتار و نوشتار، بیان کند و در اختیار دیگران قرار دهد. از این روست که خداوند از تعلیم بیان به انسان به عنوان یک نعمت بزرگ سخن به میان آورده است (الرّحمن، آیات ۱، ۴ و ۱۳).

زبان شناسان برای زبان نقش های گوناگونی را برمی شمارند. چهار نقش اساسی تر زبان به شرح زیر است: وسیله ارتباط، محمل اندیشه، حدیث نفس و آفرینش ادبی

اساسی‌ترین نقش زبان، ایجاد ارتباط در میان افراد یک جامعهٔ زبانی است. هدف از هر ارتباط زبانی می‌تواند انتقال اطلاعات به دیگران باشد یا ایجاد حس هم زبانی و هم دلی در میان افراد یک جامعهٔ زبانی. نقش دیگر زبان این است که تکیه گاه اندیشه شود. زبان شناسان و روان شناسان هنوز به درستی نمی‌دانند که آیا زبان و اندیشه هر دو یک چیزند یا دو چیز متفاوت، ولی همگی می‌پذیرند که بدون زبان، نمی‌توان به تفکر یا اندیشه پرداخت. نقش سوم زبان، حدیث نفس است که ما به کمک آن از خود و آنچه در درونمان می‌گذرد، سخن می‌گوییم. سخن گفتن دربارهٔ خود به تنهایی و حتی در خاموشی صورت می‌گیرد. چهارمین نقش زبان این است که با آن به آفرینش ادبی می‌پردازیم. برای انجام دادن این کار، از اصول و قواعد و ضوابطی کمک می‌گیریم که جزء نظام زبان نیستند، بلکه به نظریه‌ها و علوم و فنون ادبی تعلق دارند و در چارچوب سنت‌ها و روش‌هایی عمل می‌کنیم که به زبان مربوط نمی‌شوند، بلکه به ادبیات و پیشینهٔ آن ربط پیدا می‌کنند. از این رهگذر، بر ساخت‌های صوری زبان (یعنی ساخت‌های آوایی و صرفی و نحوی آن) یا ساخت‌های معنایی آن، لایه‌هایی از ساخت‌های تازه‌ای می‌افزاییم که در محدودهٔ نظام زبان توصیف پذیر نیستند و فقط در محدودهٔ علوم و فنون و نظریه‌های ادبی قابل توصیف‌اند. با این کار زبان را به پدیدهٔ دیگری بدل می‌کنیم که به آن «آفریدهٔ ادبی» می‌گویند.

افزون بر مباحث علمی یاد شده، در این درس با توجه به عنوان فصل و ارتباط با شبکهٔ مفهومی درس و فصل، در دانش زبانی به اهمیت زبان فارسی به عنوان زبان ملی، پرداخته‌ایم تا فرصتی فراهم آید که دانش‌آموزان نیز به این موضوع فکر کنند و به اهمیت زبان رسمی در ایجاد وحدت و قدرت میهنی ببینند و از لهجه‌ها و گویش‌های محلی خود برای حفظ و پاسداشت ذخایر فرهنگی مراقبت نمایند، زیرا زبان‌های محلی و بومی گنجینه‌ای با ارزش هستند که در کنار زبان فارسی، به رشد ملی و پرورش فکری و فرهنگی همهٔ ایرانیان کمک می‌کنند.

■ جلسه سوم	
۱- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه
۲- فعالیت‌های کتاب نوشتاری	۲۵ دقیقه

تمرین خواندن

فرایند اجرایی تمرین خواندن را هم مانند درس‌های گذشته، در زمان تعیین شده، نظارت و هدایت می‌کنیم.

فعالیت‌های کتاب نوشتاری

تمرین‌های نوشتاری این درس همچون فعالیت‌های نوشتنی دیگر در مسیر پرورش مهارت نوشتن، سازماندهی شده است و می‌باید در زمان معین، انجام شود. نظارت صحیح، در رشد و بهبود یادگیری بسیار مؤثر است.

■ جلسه چهارم	
۱- آموزش لحن	۱۵ دقیقه
۲- شعرخوانی و صندلی صمیمیت	۳۵ دقیقه

آموزش لحن

لحن متن درس ششم از نوع روایی و آمیخته به عواطف ملی - میهنی می‌باشد. این متن، دارای آهنگی نرم و کش‌دار و گاهی کوبنده و حماسی است، به گونه‌ای که شنونده، تحت تأثیر احساسات آن قرار می‌گیرد. این متن در بردارنده مفهوم میهن‌دوستی است که مثل یک قصه، سینه به سینه از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد. بنابراین، باید از شخصیت‌های متن، فضا و سایر عناصر، کمک گرفت تا لحن، شکل درستی به خود

بگیرد. بهتر است علائم نگارشی را رعایت کرد تا تأثیر کلام بیشتر شود؛ سکون‌ها و سکوت‌ها نیز این تأثیر را دو چندان می‌کند.

شعرخوانی و صندلی صمیمیت

توضیحات کافی در فعالیت‌های پیشین، آمده است.

■ جلسه پنجم	
۲۵ دقیقه	۱- فعالیت‌های کتاب نوشتاری (درک متن)
۲۵ دقیقه	۲- تمرین خواندن

یکی از ابزارهای ظاهری و برونی انسجام گزاره‌های متن، «نشانه‌ها یا حروف ربط» هستند. هوشیار کردن دانش‌آموزان نسبت به این نشانه‌ها و نوع کاربرد آنها در متن، به افزایش توانایی درک متن دانش‌آموزان، کمک می‌کند.

■ جلسه ششم	
۵۰ دقیقه	املا

املاي پای تخته‌ای دونفره

ابتدا آموزگار تابلو را به دو بخش تقسیم می‌کند و از دو دانش‌آموز می‌خواهد پای تخته بیایند و هر کدام رو به روی یک بخش ایستاده و نام خود را در بالای آن بنویسند. معلم از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهد از هر قسمت درس که دوست دارد، به دوست خود املا بگوید، البته املا نباید از یک بند بیشتر باشد. دانش‌آموز دیگر شروع به نوشتن می‌کند. وقتی بخش اول املا گفتن به پایان رسید، دانش‌آموزی که املا می‌نوشت،

حالا گویندهٔ املا می‌شود و دوستش شروع به نوشتن می‌کند. پس از پایان یافتن این بخش، معلم از دو دانش‌آموز دیگر می‌خواهد که پای تخته آمده، املاي دوستان خود را تصحیح کنند.

این کار در حقیقت به معنای مشارکت دادن دانش‌آموزان در فرایند تقریر و تدوین املا و سپس ارزشیابی از آن است؛ به همین سبب میزان تأثیرگذاری و یادگیری در این شیوه، بسیار بالاست.

■ جلسهٔ هفتم	
۱- بخوان و حفظ کن (ای ایران)	۲۵ دقیقه
۲- ارزشیابی از فعالیت‌های درس	۲۵ دقیقه

بخوان و حفظ کن: اطلاعاتی در بارهٔ شعر «ای ایران» و سرایندهٔ آن: حسین گل‌گلاب، (۱۲۷۶ تهران - ۱۳۶۳ تهران) گیاه‌شناس، ادیب، نویسنده، شاعر، مترجم، استاد دانشگاه، نوازنده، موسیقی‌دان، عکاس و هنرمند ایرانی بود. او به زبان‌های فرانسه، انگلیسی، روسی و عربی تسلط داشت و در زمینهٔ معادلیابی برای واژه‌های علمی از متخصصان فرهنگستان ایران بود. سرودهٔ مشهور «ای ایران» از جمله کارهای اوست.

ماجرای این سرود: نقل شده است، پس از جنگ جهانی دوم که نیروهای روس و انگلیس و آمریکا، تهران را اشغال کرده بودند، یک روز، در شهریور سال ۱۳۲۳، زمانی که «گل‌گلاب» از خیابان هدایت، می‌گذشت؛ می‌بیند که یک سرباز انگلیسی در حال کتک زدن و فحاشی به یک بقال ایرانی است. حتی به یک افسر نظامی هم که به قصد مداخله، وارد ماجرا می‌شود، سیلی محکمی می‌زند.

گل‌گلاب، پس از دیدن این صحنه، با چشمان اشک‌آلود به دیدن «روح الله خالقی»، موسیقی‌دان می‌رود و ماجرا را تعریف می‌کند و می‌گوید: «کار ما به اینجا

رسیده که سرباز اجنبی، توی گوش نظامی ایرانی می‌زند؟».

روح الله خالقی می‌گوید: ناراحتی تأثیری ندارد. بیا کاری کنیم و سرودی بسازیم. همان جا مرحوم گل گلاب، شروع به زمزمه شعری می‌کند که با تکمیل آن، خالقی، موسیقی آن را می‌نویسد و استاد بنان نیز آن را می‌خواند.

حاصل این همکاری، سرود «ای ایران» است که نخستین اجرای آن، در ۲۷ مهرماه ۱۳۲۳ در تهران بود. استقبال از این کار و تأثیر این سرود باعث شد که وزیر فرهنگ وقت، هیئت نوازندگان را به مرکز پخش صدا فرستاد تا صفحه‌ای از آن ضبط و همه روزه از رادیو تهران پخش شود. اجرای دیگر، مربوط به سال‌های ۱۳۳۷ تا ۱۳۴۲ است که استاد غلامحسین بنان، این سرود را خواند.

سرود «ای ایران» در آواز دشتی ساخته شده و ملودی اصلی آن از برخی از نغمه‌های موسیقی بختیاری که از فضایی حماسی برخوردارند، گرفته شده است. از دیگر ویژگی‌های آن، این است که بیشتر واژگان آن فارسی هستند.

در سال‌های پایانی دهه ۶۰ ناصر تقوایی، از حسین سرشار، خواننده کلاسیک و اپرا، خواست که در فیلمش «ای ایران»، نقش معلم سرودی را بر عهده بگیرد که به دانش‌آموزانش این سرود را آموزش می‌دهد.

فیلم مستند «مرز پرگهر» که در سال ۱۳۸۹ به تهیه‌کنندگی و کارگردانی مهندس هومن ظریف رضائیان تولید شد، به شرح تفصیلی زندگی، اندیشه و آثار دکتر حسین گل گلاب می‌پردازد و درباره چگونگی ساخته‌شدن سرود ملی «ای ایران» با بازماندگان و آفرینندگان این سرود به بحث می‌نشیند.

ارزشیابی از فعالیت‌های درس؛ در این درس، استفاده از ابزار آزمون خودسنجی پیشنهاد می‌شود.

به نام خدا نام و نام خانوادگی:، کلاس: درس ششم: «سرود ملی»، تاریخ:
از این درس یاد گرفتیم که
از خواندن درس سرود ملی لذت بردم چون
با خواندن این درس تصمیم گرفته‌ام
اظهار نظر معلم: تاریخ و امضا:

■ جلسه هشتم	
۵۰ دقیقه	فعالیت‌های کتاب نوشتاری

شرح و چگونگی اجرا پیش از این در درس‌ها آمده است.

■ جلسه نهم	
۵۰ دقیقه	فعالیت‌های نوشتاری : نگارش

برای توضیح در زمینه این فعالیت به فعالیت‌های نوشتاری و نگارشی درس‌های پیش بنگرید.

■ جلسه دهم	
۵۰ دقیقه	املا

مطالب این جلسه به کمک مطالب قبلی و بهره‌گیری از خلاقیت آموزگار در آموزش، ارائه شود.

● درس هفتم:

درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)

■ اهداف

- ۱- تشخیص کاستی‌های احتمالی کتاب و اقدام به تولید محتوای متناسب با فرهنگ بومی
- ۲- پرورش توانایی تولید مادّه درسی در دانش‌آموزان با نظارت و هدایت آموزگاران
- ۳- پاسخ به نیازهای معلّمان، دانش‌آموزان و اولیا
- ۴- بهره‌گیری از مشارکت همکاران در تألیف کتاب
- ۵- بهره‌گیری از تعامل دانش‌آموز و خانواده در سازماندهی و تألیف کتاب
- ۶- آشنایی با برخی از نمودهای فرهنگی و جلوه‌های آداب و رسوم و سنت‌های بومی یا منطقه‌ای
- ۷- شناخت بیشتر شخصیت‌های علمی و فرهنگی محلّ زندگی
- ۸- توجّه عمیق‌تر به لهجه، گویش و نشانه‌های زبان محلّی
- ۹- پرورش توانایی تفکر، نقد و تحلیل نسبت به مباحث فرهنگی
- ۱۰- ایجاد علاقه نسبت به فرهنگ محلّی و آثار ادبی و زبانی منطقه‌ای

درس‌های آزاد، ایستگاه اندیشیدن و درنگ کردن و آفریدن است. این درس، فرصتی است تا دانش‌آموز و معلم به یاری هم، به فراخور ذوق و علاقه، در مورد دلبستگی‌های فرهنگ بومی، نیازها و بایسته‌هایی که در دیگر درس‌ها به چشم نیامده‌اند، مطالبی را بازگو نمایند و مبتنی بر ساختار درس‌ها بنویسند.

به بیان دیگر، درس آزاد، فرصتی است تا دانش‌آموز و معلم در تألیف کتاب، مشارکت داشته باشند و هر یک خود را در شکل‌گیری کتاب، سهم بینند و کتاب را از آن خود بدانند؛ به گونه‌ای که دانش‌آموزان پس از تألیف درس آزاد، بتوانند نام خود را در ردیف نام پدیدآورندگان کتاب ثبت کنند.

برپایه آنچه گفته شد، اهداف درس آزاد را می‌توان بدین گونه برشمرد :

روش‌های تولید درس آزاد

برای نوشتن و تولید درس آزاد، یکی از روش‌های زیر پیشنهاد می‌شود :

■ هر دانش‌آموز به صورت مستقل و فردی برای تولید درس آزاد در کلاس اقدام نماید.

■ دانش‌آموزان با هدایت و راهنمایی معلم، به صورت گروهی و با مشارکت تمام افراد گروه (تقسیم‌بندی دانش‌آموزان کلاس به چند گروه) برای تولید درس آزاد اقدام نمایند.

در تولید درس آزاد می‌توان از توانمندی دانش‌آموزان در بندنویسی بهره برد. برای نمونه، موضوع نوشته: «محل زندگی»، موضوعی خیلی کلی است و باید به موضوعات کوچک‌تر محدود شود. مثلاً وضعیت جغرافیایی محل، آداب و رسوم، زبان منطقه و غذاهای خاص آن منطقه، چهار موضوع کوچک‌تری هستند که در مورد هر یک می‌توان یک بند نوشت.

لازم است معلم به دانش‌آموزان کمک کند تا چارچوب متن خود را مشخص

نمایند، سپس اقدام به نوشتن کنند. به عنوان نمونه، چارچوب نوشته، می‌تواند شامل سه بند باشد که بند اول وضعیت جغرافیایی محل را توضیح دهد؛ بند دوم زبان و بند سوم آداب و رسوم منطقه را بیان کند.

در تدوین متن می‌توان از روش‌های قضاوت عملکرد و بارش مغزی بهره برد. در این قسمت، موضوعاتی متناسب با عنوان و محتوای فصل در حوزه فرهنگ و زبان و آداب محلی، پیشنهاد می‌شود. درس آزاد در فصل «فرهنگ بومی» آورده شده است و این موضوع دامنه گسترده‌ای دارد؛ لذا امکان تولید متن زیبا فراهم است. در طراحی فعالیت‌های کتاب نوشتاری نیز تطابق فعالیت‌ها با روند طراحی کتاب ضروری است. از دید ساختاری توجه به عناصر مبتنی بر نگرش شبکه‌ای، نقش معلم به‌عنوان ناظر و راهنما و نقش دانش‌آموز در مقام تولیدکننده، ضروری است.

روش پیشنهادی تولید درس آزاد : بارش فکری

مراحل تولید :

۱- موضوعی در ارتباط با فرهنگ بومی و محلی با نظرخواهی از دانش‌آموزان انتخاب می‌شود.

۲- قوانین مربوط به بارش فکری برای دانش‌آموزان مطرح می‌شود و آنها ملزم به رعایت قوانین می‌شوند.

قوانین عبارت‌اند از :

- انتقاد کردن و رد دیدگاه‌های دیگران ممنوع
- از ترکیب ایده‌ها، ایده‌های بهتری ساخته می‌شود.
- هرچه تعداد ایده‌ها بیشتر باشد، بهتر است.

۳- نظرات یا اطلاعات دانش‌آموزان درباره موضوع انتخابی پرسیده می‌شود و کلیه جمله‌ها بدون کم و کاست، پای تابلو نوشته می‌شود.

۴- پس از تمام شدن بارش فکری دانش‌آموزان، آنها را گروه بندی کنید تا در مورد جمله‌های نوشته شده در گروه گفت‌وگو کنند و از این طریق، جمله‌های تکراری را

حذف کنند، جمله‌هایی را که قابلیت ادغام دارند، ادغام نمایند و در جمله‌هایی که نیاز به اصلاح و تغییر دارند، تغییرات لازم را اعمال کنند.

۵- جمله‌های جدید، مجدداً بر روی تخته نوشته می‌شوند و با نظر کلیه دانش‌آموزان، اولویت‌بندی صورت می‌گیرد.

۶- متن حاصل بعد از تنظیم و نهایی شدن با خط خوش، بر روی تخته نوشته می‌شود و همه دانش‌آموزان، آن را در کتاب خود می‌نویسند.

نکته مهم: پیشنهاد می‌شود در هر استان، متون تولید شده در این فصل، گردآوری و جمع‌بندی شود. نوشته به گونه‌ای باشد که ویژگی‌های آن استان را به خواننده معرفی کند. این مطالب برای گروه زبان و ادب فارسی دفتر تألیف ارسال شود تا از کنار هم قرار دادن آنها کتابی با عنوان دایرةالمعارف استان‌شناسی تولید شود که مخاطبش دانش‌آموز دوره ابتدایی باشد. بدیهی است استان‌هایی که مطلبی ارسال نکنند، در آن کتاب، غایب خواهند بود.

● درس هشتم:

دفاع از میهن

■ اهداف

- ۱- پرورش روحیه میهن دوستی و گرایش به دفاع از عزت و وطن
- ۲- آشنایی با صفت پایداری و مفهوم ادب مقاومت
- ۳- تقویت مهارت خواندن و رعایت لحن و آهنگ متن
- ۴- گسترش شبکه واژگان با ساخت کلمات جدید از طریق ترکیب واژگان
- ۵- ایجاد علاقه مندی به حفظ شعر و خواندن اشعار مختلف
- ۶- تقویت درک مثل و علاقه مندی به مطالعه ضرب المثلها
- ۷- تقویت توانایی خوش نویسی و خط تحریری
- ۸- آشنایی بیشتر با نمادهای ملی کشور ایران (مفاخر فرهنگی، شهیدان، پرچم، سرود و...)
- ۹- تقویت مهارت نوشتاری (نگارش)، نوشتن متن زیبا با توجه به حس شنوایی و شرح حال نویسی

■ آموزش

■ جلسهٔ اوّل	
تدریس درس	۵۰ دقیقه

روش تدریس پیشنهادی

روش مشارکتی ساده و واحد کار و نقلی (قصه گویی): دانش‌آموزان به گروه‌های چند نفره تقسیم می‌شوند. ابتدا یکی از اعضای گروه، داستان درس را برای هم‌گروهی‌های خود می‌خواند. سپس در مورد داستان درس با هم گفت‌وگو می‌کنند و تصمیم می‌گیرند که چه صحنه‌هایی از درس را به صورت نقاشی نشان دهند. نقاشی‌ها را می‌کشند و از میان خود، فردی را برای قصه گویی به صورت نقلی انتخاب می‌کنند. دیگر اعضای گروه در نصب نقاشی‌ها بر روی تابلو و سایر موارد به او کمک می‌کنند. این کار در گروه‌های مختلف و با نقاشی صحنه‌های متفاوتی از داستان به صورت نقلی در کلاس انجام می‌شود.

می‌توان کار گروه‌بندی و نقاشی را در یک جلسه انجام داد و جلسه بعد گروه‌ها به قصه‌گویی (نقلی) از روی تصاویر بپردازند. در نهایت بعد از گزارش گروه‌ها، سؤالاتی از طرف دانش‌آموزان مطرح می‌شود و گروه‌ها در آن زمینه به بحث و پاسخ‌گویی می‌پردازند.

■ جلسهٔ دوم	
۱- درک متن	۲۵ دقیقه
۲- واژه‌آموزی	۲۵ دقیقه

درک متن

با توجه به مطالبی که در دروس گذشته آمده است.

واژه‌آموزی

در این درس، یکی دیگر از روش‌های ساخت واژه در زبان فارسی آموخته می‌شود؛ ساخت واژه مرکب «کلمه + دوست» مانند: میهن دوست. برای تثبیت یادگیری، یک بار کلمات را روی تابلو بنویسید و دانش‌آموزان همه با هم آنها را بخوانند. سپس کلمه‌هایی را که با این ساخت همخوانی دارند، جدا کرده، طبقه‌بندی کنند؛ یعنی از طریق فراوانی و تکرار یک ساخت، دانش‌آموزان آن را فرامی‌گیرند و تلاش خواهند کرد خود نیز بر پایه آن ساخت، دست به تولید بزنند. بدین ترتیب، یکی از راه‌های واژه‌سازی (کلمه + دوست) آموزش داده می‌شود.

■ جلسه سوم	
۱- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه
۲- فعالیت‌های کتاب نوشتاری	۲۵ دقیقه

تمرین خواندن

با توجه به لحن و آهنگ مناسب، متن خوانده می‌شود.

فعالیت‌های کتاب نوشتاری

به کمک مطالب قبلی و بهره‌گیری از خلاقیت خود در آموزش، مطالب این جلسه را تنظیم، برنامه ریزی و اجرا نمایید.

■ جلسه چهارم	
۲۵ دقیقه	۱- خواندن با لحن
۲۵ دقیقه	۲- فعالیت‌های کتاب نوشتاری

در هر دو زمینه، پیش از این مطالب سودمندی ارائه شده است. به کمک مطالب قبلی و بهره‌گیری از خلاقیت خود در آموزش، مطالب این جلسه ارائه شود.

■ جلسه پنجم	
۲۰ دقیقه	۱- تمرین خواندن
۳۰ دقیقه	۲- املا

تمرین خواندن

قبلاً در این زمینه مطالب مفیدی ارائه شده است.

املا به خود

هر دانش‌آموز بعد از این که یک بار از روی متن خواند؛ کتاب را می‌بندد و هر جمله‌ای را که به خاطر آورد، روی برگه می‌نویسد. تصحیح املا نیز توسط خود دانش‌آموز خواهد بود. بدین ترتیب که کتاب را باز کرده، با مراجعه به کتاب، غلط‌های املائی را اصلاح می‌کند. این کار، چند فایده دارد:

- تقویت حافظه کوتاه مدت
- پرورش حافظه دیداری
- تقویت دقت و تمرکز بیشتر در متن
- تمرین، بازآموزی و دست‌ورزی در نوشتن و تصحیح املا

■ جلسه ششم	
۲۰ دقیقه	۱- تمرین خوشنویسی صفحه هنر و سرگرمی
۳۰ دقیقه	۲- ارزشیابی از فعالیت‌های درس

تمرین خوشنویسی صفحه هنر و سرگرمی

— ارزشیابی شفاهی: (پرسش و پاسخ با استفاده از کارت‌های شفاهی) هر دانش‌آموز از داخل جعبه کارت‌های پرسش شفاهی، یک کارت را تصادفی بیرون کشیده، پرسش روی آن را با صدای بلند می‌خواند و سپس به آن پاسخ می‌گوید. نقش معلم، نظارت و هدایت می‌باشد.

■ جلسه هفتم	
۵۰ دقیقه	فعالیت‌های نوشتاری (نگارش)

فعالیت نگارشی این درس، مربوط به «شرح حال نویسی» است. یکی از فنونی که می‌تواند به ما در تقویت مهارت نوشتن، کمک کند، شرح حال نویسی است. شرح حال، گزارشی است که فرد به‌طور کتبی درباره زندگی خود یا دیگران می‌نویسد. این گزارش ممکن است مربوط به گذشته، حال یا آینده باشد؛ درباره گذشته، مانند تجربیات دوران طفولیت یا دوران دبستان، در مورد حال، مانند مطالبی مربوط به علایق و خصوصیات خود، و درباره آینده مانند طرح ریزی مربوط به شغل و چگونگی کسب درآمد و گذراندن زندگی در آینده.

یکی از ویژگی‌های سودمند شرح حال نویسی آن است که انسان در مورد خود به تفکر و بررسی می‌پردازد و توانایی بیشتری در خودشناسی به دست می‌آورد. این اطلاعات، می‌تواند در شناخت حالت‌های عاطفی، نگرش‌ها و سایر خصوصیات

شخصی، به ما کمک کند.

در شرح حال نویسی ها، دانش آموزان مطالبی در مورد وضع فرهنگی، اجتماعی، خانوادگی یا خاطرات خود از مدرسه می نویسند. گاهی اوقات، دانش آموزان به نوشتن نامه هایی به مشاوران مدرسه خود می پردازند و در این نامه ها درباره خود، مطالبی مطرح می سازند. این گونه نامه ها را هم می توان یک نوع شرح حال نویسی، به شمار آورد.

توجه: در شرح حال اگرچه هدف ما پرورش توانایی نوشتن در دانش آموزان است، اما نباید از این ظرفیت غفلت کنیم که این کار، اندیشیدن دانش آموز در باره خود و فرصتی برای خودشناسی است. بنابراین، باید موقعیت هایی فراهم کنیم که در دانش آموز، انگیزه و محرکی برای نوشتن شرح حال و گفتن از خلیات خود، ایجاد شود. به همین سبب، شرح حال نویسی، در شناخت جنبه های نهانی شخصیت، احساس ها، امیدها و آرزوهای دانش آموزان کمک می کند. البته نوشتن از دنیای درون و نهانی ها، کار چندان ساده ای نیست و ما انتظار نداریم دانش آموزان پایه پنجم چنین نوشته هایی تولید کنند؛ اما همین که فضایی برای فکر کردن در باره خود، توانایی ها و عادات رفتاری و واقعی ایجاد شود و افراد بکوشند خود یا دیگران را به طور واقعی، معرفی کنند؛ گامی مفید و مؤثر است.

■ جلسه هشتم	
۵۰ دقیقه	فعالیت های کتاب نوشتاری

در فعالیت های «هنر و سرگرمی»، همچنان که قبلاً گفتیم؛ هدف های زیر، دنبال

می شود:

- ایجاد فضای بانشاط برای یادگیری
- فرصتی برای بازآموزی و یادگیری آموخته ها
- جمع بندی محتوایی و سازماندهی ذهنی

■ جلسه نهم	
۵۰ دقیقه	بخوان و بیندیش

برای آموزش «بخوان و بیندیش» به مطالبی که در فصل اول بیان شد، مراجعه کنید.

■ جلسه دهم	
۲۵ دقیقه	۱- املا
۲۵ دقیقه	۲- حکایت وطن دوستی

به کمک مطالب قبلی و بهره‌گیری از خلاقیت خود در آموزش، مطالب این جلسه ارائه شود. پیش از این اشاره کرده‌ایم که توجه به ضرب المثل‌ها در فارسی پنجم از اهداف اصلی است و در تقویت درک متن و کشف روابط معنایی بسیار اهمیت دارد.